

Rundskriv til forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning

[Forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning](#) ble fastsatt av Landbruks- og matdepartementet den 21. juni 2011 og sist endret ved forskrift av 24. juni 2019 nr. 875.

Forskriften er hjemlet i Stortingets årlige budsjettvedtak om reindrifftsavtalen, som er en næringsavtale mellom staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Budsjettvedtaket er hjemlet i Grunnloven § 75. Hjemmelsgrunnlaget har betydning for hvilke reaksjoner som kan vedtas etter forskriften. Forskriften har for eksempel ingen tvangshjemler.

Dette rundskrivet gir veiledning til reglene i forskriften. I tillegg til rundskrivet kan de styrende dokumentene ([Landbruks- og matdepartementets tildelingsbrev](#), [Meld. St. 32 \(2015-16\)](#), [Granavolden-plattformen](#), [Reglement for økonomistyring i staten](#), [Reindrifftsavtalen 2019/2020](#) og [Prop. 117 S \(2018-2019\)](#)) være momenter ved tolkning av forskriftens bestemmelser.

Forskrift, rundskriv og søknadsskjema er tilgjengelig på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet – www.landbruksdirektoratet.no.

Innhold

RUNDSKRIV TIL FORSKRIFT OM RAPPORTERING AV SLAKTET REIN OG LAGERBEHOLDNING.....	1
1. BEGREPSAVKLARINGER OG SAKSBEHANDLING.....	3
1.1 HVEM SKAL RAPPORTERE?	3
1.2 DET GEOGRAFISKE VIRKEOMRÅDET FOR FORSKRIFTEN.....	3
1.3 DE FORSKJELLIGE FORVALTNINGSORGANS ROLLE I TILSKUDDSBEHANDLINGEN	4
1.4 HVEM KAN SØKE OM TILSKUDD?	4
1.5 HVEM KAN KLAGE?.....	4
2. TIL § 1 - FORMÅL	4
3. TIL § 3 - TILSKUDD	4
3.1 FØRSTE LEDD	4
3.2 SPESIELT OM LEIESLAKT	5
3.3 ANDRE LEDD	5
3.4 TREDJE LEDD.....	5
4. TIL § 4 - PLIKTER	6
4.1 FØRSTE LEDD	6
4.1.1 Bokstav a).....	6
4.1.2 Spesielt om leieslakt.....	6
4.1.3 Bokstav b).....	6
4.1.4 Bokstav c).....	7
4.2 ANDRE LEDD	7
4.3 TREDJE LEDD.....	7
4.3.1 Særlig om behandling av søknader om dispensasjon	7
5.1 FØRSTE LEDD.....	8
5.2 ANDRE LEDD	8
5.3 TREDJE LEDD.....	8
5.3.1 Adgang til å dispensere.....	8
5.3.2 Spesielt om umerket rein.....	9
6. TIL § 6 - RAPPORTERING LAGERBEHOLDNING	10
7. TIL §§ 7 OG 8 - KONTROLL OG DESTRUKSJON	10
8. TIL § 9 - LANDBRUKSDIREKTORATETS OPPGAVER OG KONTROLL	10
8.1 TREDJE OG FJERDE LEDD LEDD.....	10
8.2 FEMTE LEDD.....	11
9. TIL § 10 - AVKORTNING OG TILBAKEBETALING.....	11

9.1 FØRSTE LEDD	11
9.2 ANDRE LEDD	12
9.2.1 Hvilke situasjoner omfattes av bestemmelsen?	12
9.2.2 Saksbehandling i saker med tilbakebetaling av tilskudd	13
10. TIL § 11 – INNKREVIING AV TILBAKEBETALINGS- ELLER AVKORTINGSBELØP	14
10.1 FØRSTE LEDD	14
10.1.1 Forutsetninger for innkreving	14
10.1.2 Om motregning	14
10.3 TREDJE LEDD	15
10.3.1 Om aktsomhetskravet	15
10.3.2 Om simpel uaktsomhet	15
10.3.3 Om grov uaktsomhet og forsett	15
11. TIL § 12 – KLAGEADGANG	16
12. SANKSJONSMULIGHETER	16

1. Begrepsavklaringer og saksbehandling

1.1 Hvem skal rapportere?

Etter forskriftens §§ 4 og 5, skal «de som utfører slakting av rein og/eller har lagerbeholdning av reinkjøtt» rapportere månedlig til Landbruksdirektoratet avdeling reindrift.

I Norge er det kun godkjente slakterier som kan utføre slakting av rein, med unntak for slakting av rein til privat omsetning, jf. animaliehygieneforskriften § 21h. Liste over godkjente slakterier finnes på Mattilsynets nettsider, der bedrifter som er godkjente slakterier, er merket med koden «SH» (Slaughter House). Oversikt over slakteriene finnes på følgende nettside:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/godkjente_produkter_og_virksomheter/food_na_ringsmidler/section_3_meat_of_farmed_gamepdf.9272/binary/Section%203%20Meat%20of%20farmed%20game.pdf

Listen er ikke fullstendig og oppdateres fortløpende av Mattilsynet. Ved tvil må saksbehandler kontakte Mattilsynet for avklaring.

Fra og med 1. juli 2019 er det et krav om at slakteriet har tatt i bruk det nye systemet med optisk lengdemåling av reinkjøtt. Slakteriet som søker om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting må derfor klassifisere slakt etter dette nye systemet.

1.2 Det geografiske virkeområdet for forskriften

Virkeområdet for forskriften er slakting foretatt i Norge. Det ytes ikke tilskudd til rapportering av rein slaktet i utlandet, f. eks. i Finland og Sverige. Grunnen til dette er at

staten ikke har hjemmel til å få utlevert opplysninger for etterfølgende kontroll av utenlandske slakterier, noe som følger forutsetningsvis av § 15 andre ledd i Reglement for økonomistyring i staten.

1.3 De forskjellige forvaltningsorgans rolle i tilskuddsbehandlingen

Fylkesmannen foretar kontroll, etterkontroll og stikkprøver etter forskriftens § 7, blant annet kontroll av ører/individmerker. Landbruksdirektoratet er første instans for behandling av søknader om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting og vedtak om omfang av stikkprøver, jf. § 9. Landbruksdirektoratet er dessuten klageinstans og siste instans for fylkesmannens vedtak om kontroll etter § 7, jf. forvaltningsloven § 28. For vedtak om tilskudd er det Landbruks- og matdepartementet (LMD) som er klageinstans og siste instans.

1.4 Hvem kan søke om tilskudd?

Etter forskriftens § 3 er det «*de som utfører slakting av rein*» som kan søke om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting. Et vilkår for å oppnå tilskuddet, er at slakteriet har rapportert slaktet rein i henhold til forskriftens §§ 4 og 5. Dette vil si at kretsen av dem som kan søke om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting, er den samme som kretsen av dem som har rapporteringsplikt.

1.5 Hvem kan klage?

Klageadgangen tilligger slakterier som har fått vedtak om kontroll, godkjenning av destruksjon og tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting, da det er slakteriene som er part i saken. Videre kan den som har rettslig klageinteresse klage. Det må vurderes om vedkommende har en slik tilknytning til saken at det tilsier at han skal ha klageadgang.

Behandlingen av søknader om tilskudd skjer etter de generelle reglene i forvaltningsloven, med mindre noe annet er spesifikt bestemt.

2. Til § 1 – Formål

Formålet med ordningen er sikring av den forvaltningsmessige kontrollen av slakteuttak som kreves for enkelte ordninger over reindriftsavtale (produksjonspremie og kalveslaktetilskudd), og oversikt over lagerbeholdning av reinkjøtt. Kontrollen skal foretas i samsvar med økonomireglementet for staten og basere seg på samarbeid mellom Landbruksdirektoratet og dem som slakter rein og videreforedler reinkjøtt.

3. Til § 3 – Tilskudd

3.1 Første ledd

Landbruksdirektoratet har utarbeidet et søknadsskjema som slakteriene skal benytte når de søker om tilskudd. Søknadsskjemaet er lagt ut på Landbruksdirektoratets nettside [her](#)

Hvem som regnes for å være «*de som utfører slakting av rein*», forklares i punkt 1.1.

3.2 Spesielt om leieslakt

I mange tilfeller inngår slakterier og nedskjæringsbedrifter avtale med et annet slakteri om leieslakt. I slike situasjoner kan det derfor oppstå spørsmål om hvem av aktørene som har rett til å søke om tilskudd for kjønns- og aldersfastsetting.

Leieslakt definerer Landbruksdirektoratet som tilfeller der en fysisk eller juridisk person (selskap, slakteri eller lignende) leier et slakteri til utføring av slakt. Når en fysisk person eller nedskjæringsbedrift/oppkjøper leier et slakteri til slakt av reinene, er det innleid slakteri som har rett til å søke tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting. Det forutsetter at slakteriet klassifiserer og rapporterer i samsvar med forskriftens §§ 4 og 5.

Når et godkjent slakteri leier et annet godkjent slakteri, kan begge slakteriene i teorien være berettiget tilskudd, men det er kun det godkjente slakteri som er nærmest reieneier som kan søke tilskudd. Med nærmest reieneier forstår Landbruksdirektoratet det slakteriet som inngår avtale med reieneier om slakting av dyrene.

3.3 Andre ledd

I bestemmelsens andre ledd er det presisert at det ikke gis tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting når det rapporteres etter fastsatt frist – utgangen av måneden etter at slakting er gjennomført. For å kunne få tilskudd til rapportering etter fristen, må slakteriet ha fått dispensasjon etter forskriftens § 4 tredje ledd.

3.4 Tredje ledd

Fra og med forskriftsåret 2019/2020 har fristen for å levere inn rapport jf. § 4 første ledd bokstav a blitt endret. I samsvar med dette er det praktisk å endre søknadsfristen slik at søknaden og rapporten kan sendes samtidig.

Fristen for innsending av søknad innen utgangen av måneden etter slakting er gjennomført anses i utgangspunktet som absolutt. Forskriften inneholder ingen sanksjonsbestemmelser som kan brukes ved oversittelse av fristen. En slik oversittelse får imidlertid konsekvenser for slakteriet i forhold til forskriftens § 3, da søknad om tilskudd til kjønns- og aldersfastsettelse i slike tilfeller blir avvist uten videre saksbehandling. I sitt vedtak av 17. november 2016 uttalte Landbruks- og matdepartementet at praksis med å anse fristen som absolutt, er riktig.

Etter at vedtaket ble fattet har det kommet en ny bestemmelse i forskriftens § 4 tredje ledd om dispensasjon fra rapporteringsfristen i høstslaktesesongen. Dispensasjonsadgangen gjelder selve rapporteringen, og ikke søknader om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting. Grunnen til dispensasjonen er i de fleste tilfeller manglende mulighet for reinbeitedistrikter til å møte opp til øremerkekontroll på slakterier, noe som igjen gjør det umulig for slakteriet å rapportere på reieneiers fødselsnummer. Slakteriet er imidlertid klar over hvor mange rein det totalt er blitt slaktet for hver måned. Derfor krever Landbruksdirektoratet at søknader om kjønns- og aldersfastsetting sendes inn innen fristen, selv om det er gitt dispensasjon fra fristen til rapportering. Dette er opplyst i søknadsskjema for tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting.

4. Til § 4 - Plikter

4.1 Første ledd

Første ledd i § 4 gir «[d]e som utfører slakting av rein» diverse plikter i forhold til rapportering, kontroll og klassifisering. Når det gjelder forståelsen av begrepene, vises det til punkt 1.1.

4.1.1 Bokstav a)

Fra og med reindriftsåret 2019/2020 er fristen for å rapportere innen utgangen av måneden etter at slakting er gjennomført. Fristen er endret for å begrense antall dispensasjonssaker. Utvidelsen av perioden det kan gis dispensasjonsadgang for må ses i sammenheng med dette.

Rapporteringsfilen skal se ut på en bestemt måte og inneholde samtlige opplysninger, som er oppramset i forskriftens § 5. Den skal leveres i en passordbeskyttet excel-fil i Aes-krypteringsformat til adresse: reinslakt@landbruksdirektoratet.no. Eksempler på dette finnes i STR-Slakterislakt.

4.1.2 Spesielt om leieslakt

Ved bruk av leieslakt kan det oppstå problemer med å utarbeide fullstendig rapportering. Vanligvis inngår videreforedlingsbedriften avtale med reineiere som benytter slakteriets folk til slakting. Slakteriene har vanligvis selv også kundeportefølje, slik at de havner i konkurransesituasjon med videreforedlingsbedriftene. Foredlingsbedriftene ønsker derfor ikke å oppgi reineiers fødselsnummer, avregningsnummer og priser til slakteriet, slik at slakteriet ikke får levert fullstendig slakterapporrt. Dette får konsekvenser både for søknader om tilskuddet til kjønns- og aldersfastsetting, og for tilskuddet til frakt av rein i forbindelse med slakting, som tidvis utgjør betydelige summer.

For å avhjelpe ovennevnte situasjon godtar Landbruksdirektoratet at rapporteringen skjer slik:

- Slakteriet fyller ut alle opplysninger, unntatt fødselsnummer, avregningsnummer og brutto- og nettoppris (jf. forskriftens § 5 bokstavene a, h og p).
- Slakteriet sender den ufullstendige slakterapporrt til videreforedlingsbedriften.
- Videreforedlingsbedriften fyller ut de manglende opplysninger og sender den fullstendige slakterapporrt til oss innen fristen i rapporteringsforskriften, eventuelt fristen i dispensasjonsvedtaket i høstslaktesesongen.
- Vi importerer slakterapporrt i grunnmur og beregner tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting og frakttilskudd.

OBS! Uavhengig av hvem den fullstendige slakterapporrt kommer fra, er det KUN godkjente slakterier som kan få tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting. Selv om videreforedlingsbedriften leverer slakterapporrt til oss, er de derfor avskåret fra å få tilskudd etter forskriften.

4.1.3 Bokstav b)

Slakteriene plikter å legge til rette for stikkprøvekontroll av registrerings- og rapporteringsrutiner. I dette ligger at slakteriene må samarbeide med reindriftsmyndighetene

når det er nødvendig å foreta kontroll, gi myndighetene tilgang til nødvendig informasjon og dokumentasjon.

4.1.4 Bokstav c)

Slakteriene plikter å klassifisere reinen i henhold til nytt klassifiseringssystem. I reindrifftsavtalen 2019/2020 ble avtalepartene enige om at «*fra og med slaktesesongen 2019/2020 legges det opp til at all rein klassifiseres gjennom lengdemåling*».

4.2 Andre ledd

Andre ledd i § 4 gir «*de som har lagerbeholdning av reinkjøtt*» diverse plikter i forhold til rapportering og kontroll.

4.3 Tredje ledd

I henhold til tredje ledd, kan det ved særlige tilfeller gis dispensasjon fra tidsfristen i § 4 første ledd bokstav a i tidsrommet september-januar (høstslakting). Denne bestemmelsen ble innført på grunn av de utfordringer man har hatt med å få inn korrekte og fullstendige tall i den mest hektiske delen av slaktesesongen. Bestemmelsen angir fritt forvaltningsskjønn, og det er opp til det enkelte slakteri å begrunne hvorfor de søker om dispensasjon.

Fra og med reindrifftsåret 2019/2020 er perioden det kan gis dispensasjon for blitt utvidet til januar. Begynnelsen av januar er stort sett en kald periode så dyrene blir ikke slaktet før slutten av januar. Slakterier rekker derfor ikke fristen slik at de mister tilskuddet grunnet oversittet frist. Landbruksdirektoratet kan dispensere fra fristen i januar uten at det gir stor innvirkning på forvaltningens arbeid med MOR eller for siidaandelslederne, da fristen for å levere MOR er 10. april.

Typiske situasjoner som kan vurderes som «*særlig tilfelle*» er for eksempel stort antall rein som blir slaktet i løpet av en måned, der gjennomføring av øremerkekontroll og etterfølgende avregning blir forsinket. Høstslaktesesongen er krevende tidsperiode for reieiere, slik at de ikke alltid kan delta i øremerkekontrollen innen fristen.

4.3.1 Særlig om behandling av søknader om dispensasjon

Når det gjelder saksbehandling av søknader om dispensasjon ift. tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting, må søknad om dispensasjon sendes Landbruksdirektoratet innen fristen i § 4 første ledd bokstav a. Hvis søknad om dispensasjon sendes etter fristen, vil søknad om tilskudd bli avvist på grunn av manglende rapportering. I søknad om dispensasjon skal slakteriet angi antall rein søknaden gjelder og forslag til ny frist for fullstendig rapportering. Søknaden skal begrunnes med konkrete forhold som gjør det svært vanskelig eller umulig å levere fullstendig slakterrapport innen fristen.

Hvis slakteriet har fått innvilget dispensasjon, skal søknad om tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting ikke avgjøres før slakteriet har levert fullstendig slakterrapport innen fristen i vedtaket om dispensasjon. Hvis slakteriet oversitter fristen i dispensasjonsvedtaket, skal søknad om tilskudd avslås. Vedtak om dispensasjon fra rapporteringsfristen er et enkeltvedtak etter forvaltningslovens regler. Avslag på hele eller deler av søknader om dispensasjon kan påklages til LMD etter forvaltningslovens kapittel VI.

5. Til § 5 – Rapportering

5.1 Første ledd

Fra og med reindriftsåret 2019/2020 har kravet om daglig overføring av journal til Landbruksdirektoratet blitt fjernet. Ved behandling av slakterapporter og søknader om tilskudd til rapportering kreves det at slakterapporter leveres en gang i måneden, etter at slakteoppdraget er utført. Det er ikke praktisk å overføre slaktejournal til Landbruksdirektoratet daglig.

5.2 Andre ledd

I denne bestemmelsen blir det listet opp hvilke opplysninger som skal oppgis i slakterapporten for å anse den som fullstendig. Disse opplysningene er:

- ✓ reineiers fødselsnummer. Det kan oppstå spesielle utfordringer ved slakt av umerket rein, da reinen i de fleste tilfeller ikke skal føres på enkeltreineier, men på distriktet («distriktsdyr»). Dette blir omtalt videre i punkt.
- ✓ slakteriets organisasjonsnummer
- ✓ slakteritype
- ✓ slaktested
- ✓ leveringssted
- ✓ slaktedato
- ✓ avregningsnummer
- ✓ slaktenummer
- ✓ kaldvekt (i dag brukes betegnelsen «*slaktevekt*»)
- ✓ EUROP-klassifisering - i henhold til dette kriteriet skal rapporten angi varenummer som inneholder EUROP-klassifisering, fettgruppe og kasseringstype. I henhold til de nye kravene, skal alle slaktede rein klassifiseres ved optisk lengdemåling av reinslakt. Det skal blant annet fastsettes kjønn og alder på de slaktede reinene. Det er oppfyllelse av plikt etter denne bestemmelsen som utløser rett til å søke om tilskudd iht. § 3.
- ✓ fettgruppe – utledes av varenummer
- ✓ kasseringstype – utledes av varenummer
- ✓ dyrekode
- ✓ rapporteringsperiode
- ✓ brutto- og nettoppris eks MVA (pris hel skrott)
- ✓ sted der levende rein lastes opp for transport til slaktested.

Listen er uttømmende, og alle de nevnte opplysninger **skal** være med i slakterapporten, med unntak av eventuelt personnummer for «distriktsdyr».

5.3 Tredje ledd

5.3.1 Adgang til å dispensere

Landbruksdirektoratet forstår dette slik, at både krav føring av slaktejournal og krav til innholdet i slakterapporten kan fravikes med hjemmel i denne bestemmelsen. Det er ikke presisert i forskriften hva som regnes som «*særlige tilfeller*», eller hvor høy terskel man skal ha for å anvende bestemmelsen.

Landbruks- og matdepartementet (LMD) har imidlertid kommet med en kommentar til dispensasjonsbestemmelsen i § 13 i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, der uttrykket «*særlige tilfeller*» også er brukt. I kommentaren har LMD skrevet at «*Dispensasjonsadgangen er ment som en sikkerhetsventil og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller, f.eks. for å unngå utilsiktede konsekvenser av regelverket. Dispensasjonen kan imidlertid ikke gå ut over formålet med forskriften. Det er altså svært begrenset adgang til å dispensere, og i tidligere forskrift § 14 om dispensasjon ble det uttrykt som at det måtte "foreligge ekstraordinære forhold som kan vanskeliggjøre videre drift og som ligger utenfor leder av siidaandelens kontroll".*».

I dette fremgår det at dispensasjonsadgangen er ment som en **sikkerhetsventil, og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller**, og det tilsier at **regelen skal praktiseres strengt**. Likevel bør dispensasjonsbestemmelsen i rapporteringsforskriften anvendes mindre strengt enn tilsvarende bestemmelse i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.

Det må foretas en konkret vurdering av om det er tilstrekkelige grunner for å fravike krav til rapportering eller ikke. Det må ses hen til hvilke regler som bes fraveket. Rapportering er svært viktig for reindriftsmyndighetene. Slakterapportene blir lagt til grunn ved blant annet kontroll av utbetaling av tilskudd og utarbeidelse av ressursregnskapet og totalregnskapet. Det er derfor avgjørende at rapporteringen er korrekt og inneholder alle påkrevde opplysninger.

5.3.2 Spesielt om umerket rein

Landbruksdirektoratet opplever hvert år at et antall slaktet rein registreres på reinbeitedistriktets organisasjonsnummer, og ikke reineierens fødselsnummer. Grunnen til det er at disse reinene er umerket, og reieneier ikke er identifisert. Etter reinl. § 36 annet ledd, jf. § 47 nr. 4, skal utbytte av uidentifisert umerket rein tilfalle reinbeitedistriktets distriktsfond. Dyrene skal derfor verken registreres eller avregnes på enkeltreineiere, med mindre eierforholdet er kjent før slakting.

I utgangspunktet skal det tilstrebes å identifisere eierskap til umerket rein som slaktes. Dette kan gjøres for eksempel ved at umerket rein klipses eller hårmerkes før slakting. Eieren får da inntekter fra salg/slakt av umerkede rein som tilhører ham, og inntekten vil danne grunnlag for tilskudd til eieren. Dyret kan i slike tilfeller registreres på eierens personnummer i slakterrapporten, selv om det ikke er øremerket.

Hvis reinen ikke er identifisert på eier før slakt, skal den føres i slakterrapporten som «*distriktsdyr*» og merkes med reinbeitedistriktets unike distriktskode. Oversikt over distriktskoder finnes på STR-Slakterislakt. Dyrene som er rapportert på distriktskode, fremkommer på 7.1-rapport i Grunnmur, men ikke på andre slakterrapporter.

Situasjonen med umerket rein kan skyldes distriktenes mangelfulle drift ved at distriktets reieneiere ikke oppfyller kravet til at all rein skal være merket. Et stort antall umerket voksen rein kan også skyldes fylkesmannens manglende oppfølging av distrikter som ikke merker sine rein over tid.

Et godkjent slakteri som slakter og klassifiserer umerket rein kan etter Landbruksdirektoratets syn ikke lastes for at disse reinene ikke kan registreres på

reineierens fødselsnummer. Det har derfor blitt etablert en praksis med å gi dispensasjon for slike forhold, selv om de vanligvis ikke er av slik art at de vil føre til økonomiske problemer for slakteriet. Landbruksdirektoratet vurderer det slik, at avslag på søknad om tilskudd for disse dyrene vil være utilsiktet virkning av regelverket, da Landbruksdirektoratet selv har veiledet slakteriene om at det ikke er adgang å rapportere slike dyr på reineiers fødselsnummer. Slakteriet foretar imidlertid klassifisering også av disse dyrene og skal ha tilskudd for dette, jf. § 3 første ledd.

Landbruksdirektoratet har informert fylkesmannen om praksisen, og det er også blitt lagt nettnyhet om dette på Landbruksdirektoratets nettside i februar 2018.

6. Til § 6 – Rapportering lagerbeholdning

Rapportering av lagerbeholdning administreres av Landbruksdirektoratet, avdeling for handel og industri i Oslo. Seksjon SIM v/Jorun Winge sender ut «Snap Quest» til slakterier/foredlingsbedrifter månedlig der de fyller ut sin lagerbeholdning. Tallene registreres da hos Landbruksdirektoratet som bruker dette til arbeidet i Markedsutvalget samt for offentliggjøring av statistikk månedlig. De største aktørene – om lag 8 stk som har markedsandeler på ca 80-90% rapporterer månedlig. De mindre aktørene har ikke systemer for månedlig rapportering, og de må telle manuelt og rapporterer derfor ikke. Det vises til rutiner for saksbehandlingen i henhold til denne bestemmelsen, som avdeling for handel og industri har.

7. Til §§ 7 og 8 – Kontroll og destruksjon

Bestemmelsen inneholder spesifisering av fylkesmannens funksjon som kontrollorgan etter denne forskriften. Kontroll av rapportering etter forskriften gjennomføres av fylkesmannen i gjeldende reinbeiteområde. Under slakting (ikke privat slakt) skal ørene skilles fra skinnen slik at hvert par henger sammen og hvert par skal merkes med slaktenummer. Dette for å kunne utføre offentlig kontroll over identifisering av slaktets eier. Kontrollene kan skje både i slakteriets lokaler og direkte på slakteplass eller utskillingsplass.

Krav i § 7 første ledd bokstav d kan fravikes av fylkesmannen ved gjennomføring av direkte kontroll.

8. Til § 9 – Landbruksdirektoratets oppgaver og kontroll

Bestemmelsen gir hjemmel til kontroll av reinslakt og tilskuddsutbetalinger.

8.1 Tredje og fjerde ledd ledd

Bestemmelsens ordlyd fastsetter at reindriftsmyndighetene bare kan kreve opplysninger som er relevante for saksbehandlingen og den generelle forvaltningen av tilskuddsordningen. Typisk, og som oftest, vil dette dreie seg om grunnlagsmateriale for å fatte selve vedtaket om tilskudd, samt dokumentasjon som muliggjør effektiv kontroll av om tilskudd er i overensstemmelse med forskriftens målsetninger.

Med «*reindriftsmyndighetene*» menes i denne sammenheng Landbruksdirektoratet, jf. overskrift i § 9.

Det er ikke hjemmel i forskriften til å fremtvinge oppfyllelse av opplysningsplikten. Hvis hjemmel til å kreve opplysninger brukes, må saksbehandler vurdere om forholdet omfattes av fvl. § 14, som fastsetter at forvaltningsorganet har plikt til å oppgi hjemmel for pålegget om å gi opplysninger. Etter den samme bestemmelsen har parten adgang til å klage over pålegget hvis parten mener at det ikke finnes en lovlig adgang til å gi opplysningene. Parten må gjøres kjent med klageadgangen i forbindelse med pålegget. Klage over slik pålegg kan også være muntlig, så lenge den fremsettes innen tre dager fra pålegget er mottatt.

8.2 Femte ledd

Dette er en «*kan*»-bestemmelse, slik at det må foretas en individuell vurdering om en stedlig kontroll er nødvendig i den enkelte sak. Dette er mer inngripende tiltak enn krav om innsending av opplysninger. Stedlig kontroll bør derfor være forbeholdt de sakene der det er god grunn til å tro at opplysninger som er gitt ikke er riktige.

På forskriftsmøtet av 13.06.2012 som gjaldt lignende bestemmelse i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, understreket avtalepartene at skriftlig saksgang skal benyttes i normale situasjoner.

Hvis saksbehandler vurderer å bruke bestemmelsen om stedlig kontroll, skal dette skje i samråd med forvaltningsorganets jurister. Hvis forvaltningen under stedlig kontroll krever å få fremlagt opplysninger eller dokumenter, bør det vurderes om forholdet omfattes av fvl. § 14.

Hvis et bokettersyn gjennomføres utenfor offentlig kontor eller «*annet bestemt tjenestested*», omfattes forholdet av fvl. § 15, som regulerer slik granskning. Blant annet skal den som leder kontrollen opplyse om formålet med kontrollen og hjemmelen for den.

Den som blir kontrollert har rett til å ha et vitne tilstede. Forvaltningen skal gjøre ham eller henne oppmerksom på dette før kontrollen gjennomføres, med mindre det er «*åpenbart hensiktsløst*», jf. fvl. § 15 andre ledd. Beslutning om å fremme kontrolltiltaket etter bestemmelsen om stedlig kontroll kan påklages straks, skriftlig eller muntlig, når vedkommende er tilstede og senest innen tre dager. Den som blir kontrollert må opplyses om denne klageadgangen.

9. Til § 10 – Avkortning og tilbakebetaling

9.1 Første ledd

Første ledd omhandler tilfeller der tilskuddet enda ikke er utbetalt.

Denne bestemmelsen forstås slik at det kun er brudd på forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning, samt forskrifter for slaktning av rein, som kan begrunne avkortning eller nekting av tilskudd etter forskriften. Hvis tilskuddsmottaker driver sin virksomhet i strid med andre lover og forskrifter, kan denne bestemmelsen ikke brukes. Likevel kan tilfellet komme under § 10 andre ledd.

Bestemmelsen oppstiller ingen skyldkrav og er dermed en objektiv bestemmelse – tilskuddet kan avkortes eller nektes selv om tilskuddsmottaker ikke har opptrådt uaktsomt eller utvist forsett.

§ 10 første ledd er en «kan»-bestemmelse. Det betyr at det hører under forvaltningens frie skjønn om bestemmelsen skal benyttes. Vurderingen skal gjøres på bakgrunn av avveining av relevante momenter, der også skyldgrad kan komme inn som vurderingstema. I norsk rett stilles det et skjerpet aktsomhetskrav til næringsdrivende, slik at det forventes at lover og forskrifter som har direkte betydning for vedkommendes næring, blir overholdt.

Vurderingen om hele eller deler av tilskuddet skal avkortes, eller om tilskuddet skal nektes beror i utgangspunktet på fritt skjønn, slik at det må foretas en konkret helhetsvurdering i hver enkelt sak. Graden av avkorting bør stige proporsjonelt med alvorligheten av handlingen som førte til brudd på forskrifter, i tillegg til vurderingen av driftsøkonomiske konsekvenser for den aktuelle tilskuddsmottaker. For å ivareta likebehandling bør det ses hen til tidligere behandling av lignende saker.

9.2 Andre ledd

9.2.1 Hvilke situasjoner omfattes av bestemmelsen?

Etter sin ordlyd gjelder § 10 andre ledd i alle situasjoner der utbetaling av tilskuddet er feil, også der søker ikke kan lastes for å ha bidratt til feilutbetalingen. For eksempel kan det ha skjedd en feil hos forvaltningen ved utbetaling, eller det utilsiktet er blitt skrevet et ekstra tall i søknaden.

Landbruks- og matdepartementet uttalte følgende til en lignende bestemmelse i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag:

«Av bestemmelsen fremgår det at Reindriftsforvaltningen (nå Landbruksdirektoratet – min merknad) kan rette feil i utbetalt tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra tilskuddsmottakeren (siidaandelen/tamreinlaget). Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen. Dersom årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos tilskuddsmottaker, for eksempel ved feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterbetaling skal finne sted. Dersom Reindriftsforvaltningen har utbetalt korrekt tilskuddsbeløp i henhold til søknad, vil tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) som hovedregel ikke ha krav på etterbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere tilskuddsbeløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling av tilskudd er aktuelt i situasjoner hvor tilskuddsmottaker (siidaandel/tamreinlaget) har fått utbetalt for mye tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen eller tilskuddsmottaker, og om tilskuddsmottaker har innrettet seg i god tro. I slike situasjoner har tilskuddsmottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen».

I en sak fra 2017 som gjaldt lignende bestemmelse i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, fikk et ektepar feilutbetalt 129 195 kroner i tilskudd. Feilen lå på forvaltningens side, da siidaandelslederens organisasjonsnummer ved feil ble registrert på skjemaet for utbetaling av tilskudd til en annen siidaandelsleder. Landbruksdirektoratet krevde tilbake det feilutbetalte beløpet ved motregning. Ekteparet påklaget Landbruksdirektoratets vedtak om tilbakebetaling.

LMD konkluderte med at feilutbetalt tilskudd som det klare utgangspunkt kan kreves tilbakebetalt uten hensyn til klagerens eventuelle skyld, og det skal tungtveiende hensyn til før vi unnlater å kreve tilbake hele det feilutbetalte beløpet. I vurderingen la LMD vekt på at det var snakk om et stort beløp som klager ikke hadde berettiget forventning om å motta, samt at hensynet til en sikker forvaltning av det offentlige midler talte for at beløpet kunne kreves tilbakebetalt. Heller ikke tiden fra utbetalingen (august 2016) til vedtak om tilbakebetaling (mars 2017) talte mot å kreve beløpet tilbakebetalt.

9.2.2 Saksbehandling i saker med tilbakebetaling av tilskudd

I situasjoner der det er blitt utbetalt for mye tilskudd i henhold til fylkesmannens vedtak, skal vedtaket om tilskudd omgjøres etter fvl. § 35, hvis vilkårene for omgjøring foreligger.

Omgjøring av vedtak om tilskudd som utløser krav om tilbakebetaling regnes som omgjøring til skade for den vedtaket retter seg mot. Hvis feilen blir avdekket etter at underretning om vedtaket er kommet frem til tilskuddsmottaker, vil en omgjøring til skade normalt være avhengig av at vedtaket er ugyldig, jf. fvl. § 35 første ledd bokstav c.

I saker der det er blitt utbetalt for mye tilskudd grunnet en feil, vil feilen alltid *«ha virket bestemmende på vedtakets innhold»*, jf. fvl. § 41. Ugyldighetsvurderingen må derfor gjøres konkret på bakgrunn av samtlige forhold i saken på bakgrunn av den ulovfestede ugyldighetslæren. Saksbehandler bør konsultere med en jurist før slik vurdering foretas.

Hvis saksbehandler kommer frem til at vedtaket kan omgjøres, skal det sendes forhåndsvarsel til parten etter fvl. § 16. I slik forhåndsvarsel skal det opplyses om følgende:

- hvilket vedtak saken gjelder
- opplysninger om at vedtaket vurderes omgjort
- bakgrunnen for omgjøringen
- konsekvenser av vedtaket, for eksempel at tilskuddet skal motregnes i fremtidige tilskuddsutbetalinger eller kreves tilbakebetalt.

Den som vedtaket gjelder skal også gis adgang til å uttale seg før vedtaket fattes. Fristen for uttalelse bør fastsettes på en slik måte at parten får tilstrekkelig med tid til å ivareta sine interesser i saken.

Både vedtak om omgjøring med hjemmel i fvl. § 35 og vedtak om tilbakebetaling etter forskriftens § 10 er enkeltvedtak. Det er knyttet klageadgang til hvert av vedtakene, og det må tilskuddsmottaker opplyses om. Som oftest gjøres disse vedtakene i samme vedtaksbrev.

Landbruksdirektoratet skal følge opp vedtak om tilbakebetaling etter gjeldende innkrevingsrutiner. Kopi av vedtaket om tilbakebetaling skal sendes til økonomikordinator i STR med opplysninger om organisasjonsnummer/personnummer til den vedtaket gjelder.

10. Til § 11 – Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp

10.1 Første ledd

Første ledd omhandler tilfeller som er uavhengig av tilskuddsmottakerens skyld.

10.1.1 Forutsetninger for innkreving

For at tilbakebetaling skal kunne kreves, må vedtaket om tilskudd omgjøres etter fvl. § 35, se punkt 9.2.2.

10.1.2 Om motregning

Første ledd angir en selvstendig hjemmel til motregning i fremtidige tilskuddsutbetalinger. Det betyr at forvaltningen ikke trenger å gå veien om ulovfestede motregningsregler i slike tilfeller.

Likevel må vilkårene for motregning i den ulovfestede motregningslæren foreligge.

Vilkårene er følgende:

- Hovedkrav (tilskuddsmottakerens krav på tilskudd) og motkrav (reindriftsmyndighetenes krav på tilbakebetaling) må bestå mellom samme parter. Det er derfor ikke anledning til å motregne tilskuddet i for eksempel tilskudd som tilskuddsmottakerens ektefelle eller datterselskap har krav på.
- Motkravet må være forfalt. Krav på tilbakebetaling forfaller etter alminnelig pengekravsrett ved at det sendes ut faktura til tilskuddsmottaker på tilbakebetaling med en betalingsfrist, og fristen oversittes. Før dette tidspunktet er det ikke anledning til å foreta motregning.
- Frigjøringstiden for hovedkravet (tiden for utbetaling av tilskudd til tilskuddsmottaker) må være kommet. Motregning kan derfor ikke foretas før tilskuddssøknaden er ferdigbehandlet.
- Motkravet må være et rettslig krav – det må være fattet et vedtak om avkorting/tilbakebetaling mv.

Generelt er det enklere å motregne fremfor å kreve et beløp tilbakebetalt. Forvaltningen slipper blant annet kostnader med eventuell inkasso og tvangsinn drivelse av krav.

NB! For å gjøre motregningsprosessen mer effektivt, bør fylkesmannen sende kopi av alle vedtak om omgjøring av tilskudd til Landbruksdirektoratet, slik at Landbruksdirektoratet kan erklære motregning overfor tilskuddsmottaker.

Før motregning foretas, må det alltid sendes en motregningserklæring til den vedtaket om tilbakebetaling gjelder. Erklæring kan ikke sendes før kravet på tilbakebetaling av tilskudd er forfalt. Det betyr at Landbruksdirektoratet må først sende faktura på tilbakebetaling, og kan kun erklære motregning hvis faktura ikke blir betalt innen forfall. Beslutning om motregning er ikke enkeltvedtak og kan ikke påklages.

10.3 Tredje ledd

Bakgrunnen for denne regelen er at det skal være lite attraktivt for tilskuddsmottaker å ta sjansen på å beholde et uberettiget beløp inntil det eventuelt blir krevd tilbake. Regelen bidrar også til å forhindre at feilutbetalinger skjer, ettersom risikoen for å bli ilagt renter er egnet til å skjerpe søkers aktsomhet ved utfylling og innlevering av søknad om tilskudd.

Selv om rentefoten fastsettes på samme måte som i lov om renter ved forsinket betaling, har forskriftens § 1-12 tredje ledd videre adgang til å kreve rente, enn forsinkelsesrentelovens hovedregel i § 2, der renter først begynner å løpe ved forfall.

10.3.1 Om aktsomhetskravet

Vilkåret «*aktsom god tro*» er et innarbeidet juridisk begrep. Vurderingen er objektiv og ligner til dels på vurderingen om en tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt. Vurderingstemaet er om tilskuddsmottaker kjente eller burde kjenne til at utbetalingen av tilskuddet var urettmessig, det vil si at tilskuddsmottaker ikke hadde krav på utbetalingen.

10.3.2 Om simpel uaktsomhet

Simpel uaktsomhet forekommer når tilskuddsmottaker har opptrådt i strid med hva en alminnelig aktsom person i samme situasjon og stilling ville gjort. Dette er en **objektiv** vurdering. Saksbehandleren skal sette opp en norm for hva en alminnelig aktsom næringsdrivende ville ha gjort i samme situasjon, og sammenlignet handlingene til den aktuelle tilskuddsmottaker med denne normen.

I norsk rett er aktsomhetskravet skjerpet når den som mistenkes for å ha overtrådt aktsomhetsnormen, er en næringsdrivende. Det forventes blant annet at en næringsdrivende setter seg grundig inn i og holder seg oppdatert på lovverk og regler som gjelder for hans eller hennes næringsutøvelse. Dette gjelder blant annet regler om tilskudd, skatt, reintall mv. Ved vurdering av om tilskuddsmottakerens opptreden var aktsom må saksbehandler foreta en avveining av flere hensyn, også om det var uklarerheter i søknadsskjema, regelverk og lignende som kunne skape tolkningstvil hos tilskuddsmottakeren. Det må også ses hen til tidligere praksis der aktsomhetskravet er blitt vurdert.

10.3.3 Om grov uaktsomhet og forsett

I de tilfeller der myndighetenes reaksjon er betinget av at uaktsomheten er grov, må dette vurderes særskilt. Ved grov uaktsomhet dreier det seg om et markert avvik fra alminnelig handlemåte for en alminnelig aktsom person i samme stilling og situasjon. Også dette er en **objektiv** vurdering. Vurderingen er den samme som for simpel uaktsomhet, og alle relevante momenter skal tas med.

Vurdering av forsett er en **subjektiv** vurdering. Dette betyr at forvaltningen i den enkelte sak må sannsynliggjøre at tilskuddsmottaker ved sin handling må ha ment å ville tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Det må foreligge en saklig årsakssammenheng mellom handlingen og den urettmessige utbetalingen.

Etter til fvl. § 25 er det et skjerpet krav til begrunnelse ved inngripende vedtak som for eksempel vedtak om avkorting og tilbakebetaling. Det anbefales derfor at saksbehandler

heller vurderer forholdet opp mot uaktsomhetskravet, ettersom dette er en objektiv vurdering.

11. Til § 12 – Klageadgang

Vedtak som er fattet med hjemmel i forskriften kan påklages etter forvaltningslovens regler i kapittel VI.

Vedtak om kontroll og destruksjon som fattes av fylkesmannen påklages til Landbruksdirektoratet, avdeling reindrift. Vedtak som fattes av Landbruksdirektoratet, avdeling reindrift påklages til Landbruks- og matdepartementet.

Når Landbruksdirektoratet fatter vedtak om avslag på tilskuddssøknad, avvisning av søknad som ufullstendig eller for sent fremkommet, avslag på grunn av manglende dokumentasjon som ikke er sendt innen tilleggsfristen, delvis innvilgelse av tilskuddet, vedtak om omgjøring av utbetalingsvedtaket eller vedtak om tilbakebetaling, skal det i vedtaket opplyses om klageadgang, klagefrist og adresse hvor klagen kan sendes.

12. Sanksjonsmuligheter

I tillegg til å ta i bruk bestemmelsene om avkorting og tilbakebetaling, har Landbruksdirektoratet adgang til å anmelde straffbare forhold som er knyttet til tilskuddsutbetalingen. Anmeldelse av straffbare forhold, som vanligvis vil være simpelt eller grovt bedrageri, foretas i samsvar med retningslinjer for anmeldelser som er utarbeidet av Landbruksdirektoratets sanksjonsforum. Retningslinjene vil bli lagt ut etter at de er blitt ferdigstilt og godkjent. Det er viktig at saker om anmeldelser behandles av en jurist.